

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.16 (3280) ●

● ПЯТНІЦА, 27 КРАСАВІКА, 2012

ШТОТДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Маладыя галасы
Гурт “Палессе” святкаваў свой 10-гадовы юбілей
Стар. 2

Песня беларускай душы
У Гданьскім універсітэце адкрыта выстава “Па мясцінах Якуба Коласа”
Стар. 3

Часцінка сэрца ў парцалі
Стар. 4

СПАДЧЫНА

Веліч роднай зямлі

У спісе гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі больш за пяць тысяч помнікаў. Прычым лік самых значных ідзе на дзясяткі. Паводле дзяржаўнай праграмы “Замкі Беларусі”, прынятай на пачатку гэтага года, у зону асаблівай увагі патрапілі 38 з іх.

Іна Ганчаровіч

Некаторыя замкі моцна пацярпелі, лёс іншых склаўся больш удаля. Пра аднаўленне старажытных архітэктурных помнікаў гісторыі Беларусі сур’ёзная размова ішла пад час адкрыцця замкавага комплексу “Мір”. Падступаліся спецыялісты да гэтай няпростай тэмы і намнога раней. Доктар архітэктуры, член-карэспандэнт Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Аляксандр Лакотка, які ўзначальвае Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы, ведае сітуацыю глыбока і дасканальна. “Першыя заканадаўчыя акты па ахове гісторыка-архітэктурнай спадчыны, якія распаўсюджваліся і на тэрыторыю сучаснай Белар-

русі, прыняты пад час царавання расійскага імператара Мікалая I, — удакладняе ён. — Яшчэ ў 1826 годзе выйшаў цыркуляр міністэрства ўнутраных спраў, у якім прадпісвалася забараняць разбуранне помнікаў гісторыі культуры. Пазней вывучэннем помнікаў паўночна-заходніх рэгіёнаў цяперашняй Беларусі займалася Віленская навучальная акруга, а мастак Дзмітрый Струкаў па даручэнні Расійскага ўрада падрыхтаваў альбом

замалёвак 200 храмаў, размешчаных на ўсёй тэрыторыі Беларусі”.

У пасляваенныя гады мінулага стагоддзя пад ахову дзяржавы было ўзята 500 найбольш адметных помнікаў архітэктуры Беларусі. Распрацоўвалася Усесаюзная праграма па стварэнні Збору помнікаў гісторыі і культуры народаў СССР, і ў БССР тую працу выканалі цалкам: зрабілі поўны спіс каштоўнасцяў.

Мас-

тацтвазнаўцы, археолагі, этнографы, проста энтузіясты працавалі 20 год, і ў 1985-м пабачыла свет 8-томная праца “Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі”, куды ўключылі каля 16 000 помнікаў.

А праграмы па рэстаўрацыі помнікаў культуры фарміраваліся з канца 60-х. Для гэтага ў Беларусі стварылі рэстаўрацыйныя навукова-вытворчыя майстэрні. Пачалі з Сафійскага сабора ў Полацку — гэта самы старажытны храм каменнай пабудовы на тэрыторыі сучаснай Беларусі. Правялі рэстаўрацыйныя работы. Галоўнай святыні Полацка вярнулі былую прыгажосць. Там з’явіліся Музей гісторыі, падземная экспазіцыя і канцэртная зала, у якой штогод праходзяць міжнародныя фестывалі камернай музыкі.

→ Стар. 2

Старажытны замак у Міры цяпер адрэстаўраваны і сустрэае шматлікіх гасцей ва ўсёй красе

Жывое слова

Алена Стасюкевіч

У Гродне ўшанавалі памяць Янкі Купалы

Як вядома, Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт носіць імя народнага паэта Беларусі Янкі Купалы. Там і прайшлі рэспубліканскія Купалаўскія чытанні, дзевятыя па ліку, прысвечаныя 130-годдзю з дня нараджэння класіка.

У навуковым форуме ўдзельнічалі вучоныя з Мінска, Брэста, Гомеля, Магілёва, Мазыра, Баранавіч, Гродна. У трох розных секцыях зроблены даклады, у якіх творчая спадчына класіка разглядалася як цераз прызму традыцый, так і сучаснасці. Ці актуальныя купалаўскія тэксты ў сучаснай культурнай прасторы? Чым можа быць карысным купалаўскі досвед пры вырашэнні актуальных праблем мовазнаўства? Што адметнага адшукалі ў апошнія гады ў творчым наробку песняра літаратуразнаўцы? Шмат тэмаў, цікавых для абмеркавання як вучонымі, так і студэнтамі, падымалася ў Гродне. Асабліва ж гарацымі атрымаліся дыскусіі аб ролі творчасці паэта ў нацыянальным Адраджэнні, на тэму ўплыву Янкі Купалы на сучасны літаратурны працэс — маеца на ўвазе не толькі беларуская, але і сусветная літаратура. Спецыялісты гаварылі пра захаванне спадчыны паэта, асабліваці вывучэння яго творчасці.

Пленарныя пасяджэнні форума праходзілі і ў сярэдняй школе імя Алаізы Пашкевіч (Цёткі) у мястэчку Астрына. Пад час чытанняў прэзентавалася кніга слонімскага пісьменніка Сяргея Чыгрына “Па слядах Купалы і Коласа”, прайшоў круглы стол “Спадчына Янкі Купалы і славянскія літаратурныя традыцыі”.

Удзельнікі канферэнцыі ўшанавалі і памяць Алаізы Пашкевіч (Цёткі), усклаўшы кветкі на магілу пісьменніцы ў вёсцы Стары Двор Шчучынскага раёна.

РАДАВОД

Вяртаючы прадзедаў імёны

На Радаўніцу мы памінаем продкаў. Але ж далёка не ўсе ведаюць свае радаводны. Кнігі, якія піша даследчык Анатоль Статкевіч-Чабаганаў, дапамогуць многім больш даведацца пра родавыя карані.

Іван Ждановіч

Для чаго ён па крупінках збірае гістарычныя звесткі пра сваіх родзічаў з даўніх часоў, прычым па розных архівах Беларусі і суседніх краін? “Мне хочацца па-новаму

асэнсаваць айчынную гісторыю, — гаворыць Анатоль Васільевіч. — І гэта будзе гісторыя Айчыны, пададзенай праз гісторыю рода”. Амаль дваццаць гадоў энтузіяст даследуе адметны духоўны скарб — свой уласны радавод. І сёлета

на міжнародным кніжным кірмашы прайшла прэзентацыя першай кнігі. З вялікім поспехам, бо кніга “Я — сын Ваш...Летапіс беларускай шляхты” заняла першае месца на Нацыянальным конкурсе кнігі. Анатоль Васільевіч і сам на-

шчадак старажытнага шляхецкага роду. Але ён узяўся капнуць у сваю радаводную мінуўшчыну настолькі глыбока — аж у XIV стагоддзе! — як, бадай, ніхто раней з беларускіх гісторыкаў і пісьменнікаў. Аказваецца, сярод продкаў-

родзічаў аўтара былі знакамітыя людзі з шляхецкіх родаў Статкевічаў, Карафа-Корбутаў, Ждановічаў-Гурьновічаў, Ліпскіх, Некрашэвічаў, Глінскіх-Ліхадзіеўскіх, Кернажыцкіх, Тышкевічаў і многіх іншых. → Стар. 2

Герб “Касцеша” роду Статкевічаў

ТАЛЕНТЫ

Маладыя галасы

Гурт “Палессе” святкаваў свой 10-гадовы юбілей на сцэне Палаца нацыянальных культур “Будаўнік” горада Цюмені

Аснова рэпертуару ансамбля беларускай песні, які стварыла Тамара Грыгор’ева, — беларускія народныя і эстрадныя песні, вясёлыя найгрышы на цымбалах і гармоніку, скрыпцы і баяне. Так што канцэртныя праграмы атрымліваюцца яркімі, цікавымі, разнастайнымі. На сцэне заўсёды гучаць беларускія дудачкі-жалейкі, бубен і прыгожае паэтычнае слова. Нямаюць песень самадзейныя артысты прывезлі пасля фестывалю і конкурсу, але самыя яркія “пярлінкі” знайшла сама Тамара Фёдараўна ў яе родным Палескім краі на Беларусі. Ды і песні ансамбль выконвае ў асноўным на чыстай беларускай мове. На юбілейным свяце традыцыйна гучалі “Лявоніха”, “Купалінка”, “Калі ласка”, “Марыся”, “Малінаўка” і іншыя хіты.

Былі добрыя словы, узнагароды. Ансамблю “Палессе” і Т. Грыгор’евай пад апладысменты залы былі ўручаны букеты кветак, ганаровыя граматы, падзячныя лісты. Віталі юбіляраў і кіраўнікі розных нацыянальных суполак Цюменшчыны, дарылі ім свае песні і каштоўныя падарункі.

Тамара Фёдараўна нямаюла паспрыяла аб’яднанню беларусаў Заходняй Сібіры. Яна ўдзельнічала ў стварэнні ў Цюмені НКА “Аўтаномія Беларусь”. Стварыла ў 1998 годзе першы беларускі ансамбль “Лянок” — ён цяпер мае званне “народны”.

Гурт “Палессе” — унікальны па складзе. Сваім

У рэпертуары гурта “Палессе” шмат народных песень

артыстызмам і выдатнымі галасамі заворожваюць слухачоў першыя яго выканаўцы Юлія Шульгіна і Ірына Калібаба. Да іх пазней далучыліся Сяргей Гольцаў і Ігар Катаргін, Аляксей і Марыя Крупкіны, затым — Алена Лысенка і Ганна Крупкіна. Гарманіст Ігар Катаргін — лаўрэат міжнародных, усерасійскіх і абласных конкурсаў. А Тамара Грыгор’ева, гораха ўлюбёная ў сваю справу, валодае дзіўным дарам адкрываць усё новае і новае “зорачкі”, якім дапамагае знайсці сябе ў творчасці. Так, салістка ансамбля Даніла Могутаў паступіў у Тэатральны інстытут Яраслаўля, салістка Крысціна Каракіна — у Санкт-Пецярбургскі інсты-

тут культуры, Кацярына Міргарадская стала студэнткай Маскоўскага інстытута культуры.

“Палессе” заўсёды цёпла прымаюць. Ансамбль удзельнічаў у многіх міжнародных фестывалях, дзе неаднаразова станавіўся лаўрэатам. Калектыў выступае і ў Цюмені, у Сургуце. Дае і дабрачынныя канцэрты, апяваючы “зямлю пад белымі крыламі” і абуджаючы любоў да Айчыны, народнай песні.

Тамара Грыгор’ева скончыла Беларускаю дзяржаўную кансерваторыю па класе цымбалаў, працавала ў Народным аркестры імя Іосіфа Жыновіча. Прафесійны музыка, яна не толькі выдатна грае на цымбалах,

але і прыгожа спявае, займаецца рэжысурай, абнаўляе рэпертуар. Дзесяць гадоў таму стварала гурт “Палессе” са студэнтамі цюменскіх каледжаў і ВНУ, падпітаўся ён талентамі і з дзіцячага гурта “Пралескі”, у якім удзельнічалі і дзве яе дачкі. Шчырая беларуска, яна і ў далёкай ад Беларусі Цюмені запаліла моладзь любоўю да народнай творчасці.

Тамара Грыгор’ева заўсёды памятае Радзіму, з любоўю гаворыць: “Белая, Белая Русь! Я — крывінка твая, я табой ганаруся!” І не дае забыцца на тое, адкуль родам, усім беларусам Сібіры.

Людміла Бакланова,
г. Цюмень

ГЛЫБІНКА

Вясна на вясковай вуліцы

Аліна Лапіч

Каб жыць з камфортам — трэба не баяцца працы, лічыць малады аграном і вясковы староста Сяргей Каляда

Мне падабаюцца людзі, якія самі выбудоўваюць сваё жыццё. Уявіце сабе: Сяргей Каляда, прыехаўшы працаваць аграномам у сельскагаспадарчы вытворчы кааператыву “Жарабковічы”, адмовіўся ад катэджа, які яму прапанавалі. Хлопец ажывіў, прывёў да ладу сядзібу дзядулі, у якой, па сутнасці, і вырас, бо бацькі, хоць жылі ў Ляхавічах, бывалі ў Жарабковічах амаль штодня. Што ж, вяскоўцы заўсёды бачаць, у каго да працы і парадку хіліцца душа. З часам Сяргей Каляда апынуўся ў ліку актывістаў Жарабковіцкага сельвыканкама, некалькі год і ўзначальваў яго, паспеў з многімі пазнаёміцца, многім дапамагчы. А калі жыхары Жарабковіч і Зарытава прапанавалі выбраць старастай абедзвюх вёсак менавіта Сяргея Каляду, іх падтрымалі.

Цяпер, увесну, у агранома-старасты, а яшчэ і бры-

гадзіра трактарнай брыгады асабліва шмат клопатаў. Як на палях вялікай — больш за 5 тысяч гектараў — гаспадаркі, на мехдвары, так і з добраўпарадкаваннем вёсак. Смецце вывезці, суботнік арганізаваць, могілкі да ладу прывесці... Да яго накіроўваюцца сяльчане, калі некаму патрэбен транспарт. Мясяцовая гаспадарка ідзе ім насустрач, прычым Сяргей Уладзіміравіч упаўнаважаны і самастойна прымаць рашэнні. Скажам, просіць ветэран прадвезці будматэрыялы — яму абавязкова дапамогуць. І калі конь патрэбен ці трактар, каб соткі забаранаваць, узраць — да старасты ідуць. Часам, прызнаецца Сяргей, і рабочыя рукі трэба знайсці, каб ускіпаць градку рыдлёўкай на сядзібе ветэрана. Свае ж усе людзі!

У старасты ёсць справа да ўсяго, што адбываецца ў яго вёсках. Па справах і пашана. Нядаўна зямлякі даведаліся: староста вёсак Жарабковічы і Зарытава Ляхавіцкага раёна Сяргей Каляда прызнаны адным з лепшых у абласным конкурсе сельскіх актывістаў.

Вясковы староста Сяргей Каляда

ЯК СПРАВЫ, ДЫАСПАРА?

“Паўлінка” ў Севастопалі

Удалечыні ад Бацькаўшчыны добрая беларуская кніга — як верны сябар з роднага краю. Таму ў севастопальскай суполцы падтрымалі ідэю правядзення Года кнігі, які абвешчаны ў Беларусі.

Мы ганарымся, што на Бацькаўшчыне рэалізуецца вялікі план мерапрыемстваў, шмат увагі надаецца паляпшэнню работы бібліятэк, музеяў, пашырэнню кнігагандлёвай сеткі. Нам падабаецца і задума наконт Дня дарэння кнігі, мы гатовы падключыцца і да арганізацыі нацыянальнай экспазіцыі “Кнігі Беларусі” ў Севастопалі. Кніга, вядома ж, незаменны складнік у рабоце беларускіх суполак. У нашым таварыстве “Беларусь” сабраная немалая бібліятэка беларускай літаратуры: у асноўным гэта кнігі па гісторыі, падручнікі па беларускай мове і літаратуры, кнігі аб дзяржаўным ладу Беларусі, яе прыродных умовах, прывабных турмаршрутах, развіцці народнай гаспадаркі. Шмат твораў

беларускіх пісьменнікаў.

І ўсё гэта актыўна скарыстоўваецца ў рабоце суполкі, а частка кніг перададзена гарадской бібліятэцы Дружбы народаў для афармлення беларускага кутка. Там жа, а таксама ў філіяле Дзіцячай бібліятэкі №7 імя А. Гайдара мы ўжо неаднаразова праводзілі “Урокі братэрства” для школьнікаў з выкарыстаннем беларускіх школьных падручнікаў. Нашы кнігі можна пабачыць і на гарадскіх выставах пад час Дня славянскага пісьменства і культуры ў Херсансе, на Гістарычным бульвары ў Дзень горада, на тэматычных выставах у навучальных і культурных установах горада.

Што яшчэ важна — у нас ёсць трохтомны Руска-бе-

Беларускі з Севастопалю

ларускі слоўнік! Ён вельмі патрэбен у рабоце, з ім лёгка правярыць сваё веданне беларускай мовы. Мы маем і багаты досвед арганізацыі, правядзення тэматычных літаратурна-музычных пастановак, прысвечаных творчасці вядомых беларускіх пісьменнікаў: Максіма Багдановіча, Цёткі, Якуба Коласа і іншых. А нядаўна ў

памяшканні Севастопальскага дзелавага і культурнага цэнтру прайшла вечарына, прысвечаная 130-му ўгодкам народнага паэта Беларусі Янкі Купалы. Падрыхтавала сцэнар і ажыццявіла пастаноўку кампазіцыі намеснік старшыні суполкі Людміла Малько. Вершы Купалы гучалі ў выкананні Аляксандры Духевіч, Таісы Парчын-

кой, Ігара Нікіціна, Валерыя Казьяніна, Ксюшы Лійбенкі, Зінаіды Падарожняй, Людмілы Малько.

Любім мы і паспяваць! Прагучала вядомая песня “Явар і каліна” на купалаўскія словы ў выкананні Святланы Клюйко і Алы Гарэлікавай.

Асаблівае ажыўленне ў зале і апладысменты выклікала сцэнка з п’есы “Паўлінка”, якую сыгралі Валерыя Казьянін (роля Якіма) і Зінаіда Падарожняя (Паўлінка). Пад час вечарыны гучалі песні ў выкананні народнага ансамбля “Белая Русь”, якім кіруе Ала Гарэлікава. Прысутныя жыва цікавіліся творчасцю паэта, ахвотна гарталі кнігі, прадстаўленыя на тэматычным стэндзе. Гасцямі беларусаў, дарэчы, былі нашы сябры з эстонскага, мардоўс-

кага, чувашскага, караімскага і грэчаскага таварыстваў. Яны з задавальненнем адзначалі, што ўся пастаноўка літаратурна-музычнай кампазіцыі ішла на беларускай мове.

Мы плануем наладзіць стасункі з Нацыянальнай бібліятэкай Беларусі, бібліятэкамі іншых краін, у нас ёсць кантакты і з бібліятэкай Дружбы народаў Севастопалю. Спадзяемся, наш досвед спатрэбіцца і пад час рэалізацыі міжнароднага праекта “Беларусь сёння” — пры перадачы калекцыі беларускіх выданняў бібліятэкам свету, правядзенні прэзентацый кніг за мяжой. Мы ведаем: Год кнігі ў Беларусі паспрыяе духоўнаму яднанню беларусаў.

Людміла Малько,
г. Севастопаль

СПАДЧЫНА

Веліч роднай зямлі

(Заканчэнне.
Пачатак на стар. 1)

Рэстаўравалі і Камянецкую вежу — унікальны помнік абарончага дойлідства канца XIII стагоддзя. На пачатку 70-х пачалі рэстаўрацыю Мірскага замка. Ён, дарэчы, стаў першым архітэктурным помнікам Беларусі, занесеным у Спіс сусветнай культурнай спадчыны ЮНЕСКА. У Мінску ж найбольш маштабным аб'ектам рэстаўрацыі і аднаўлення стала стварэнне Траецкага прадмесця — гістарычнага раёна Мінска, дзе захаваліся пабудовы, датаваныя XVII—XIX стагоддзямі.

Так што праграма “Замкі Беларусі” — лагічны працяг ранейшых намаганняў, скіраваных на адраджэнне, захаванне гістарычных цэнтраў гарадоў, мястэчак і нацыянальных паркаў. Дарэчы, у сярэднія

годдзі Беларусь называлі краінай замкаў. У розны час на адносна невялікай тэрыторыі, паводле падлікаў навукоўцаў, іх было каля 180. Час і войны знішчылі большую частку замкаў, “захаваліся” вось гэтыя 38, пра іх і будзе кляпаціцца дзяржава.

Уключаныя ў дзяржаўную праграму аб'екты падзелены на 4 катэгорыі. Да першай аднесены 7 помнікаў архітэктуры, якія найлепш захаваліся. Ім, хутчэй за ўсё, пашчасціць вярнуцца ў часы “маладосці”, адраджэнца да новага жыцця. Гэта — Мірскі, Нясвіжскі, Любчанскі, Лідскі замкі, Стары замак у Гродне, палацавы комплекс у Ружанах, Камянецкая вежа. Некаторыя ўжо часткова адноўлены і адрастаўраваны. У будучыні яны стануць рэзідэнцыямі для афіцыйных прыёмаў, у некаторых замкавых залах размесцяцца музейныя экспазіцыі. Да другой

катэгорыі аднесены таксама 7 аб'ектаў, але тыя, што захаваліся толькі часткова. Пасля работ па кансервацыі гэтыя помнікі дойлідства, гісторыі і культуры будуць экспанаваны ў тым выглядзе, у якім засталіся. Трэцяя катэгорыя — 19 помнікаў археалогіі. З улікам іх гістарычнай значнасці плануецца правесці добраўпарадкаванне тэрыторый, па магчымасці раскрыць падмуркі, якія захаваліся ў зямлі, і стварыць музейныя экспазіцыі з археалагічнымі знаходкамі. Пяўна ж, адноўленыя старажытныя пейзажы паслужаць выдатнымі месцамі для правядзення гістарычных тэатралізаваных дзей. Да чацвёртай катэгорыі аднесены 5 помнікаў археалогіі, якія некалі былі старажытнымі гара-дзішчамі, — там будуць праведзены работы па музейфікацыі.

У с - го на

Старажытныя замкі напаяняюцца новым жыццём

рэалізацыю праектаў праграмы выдаткоўваецца 130 мільярдаў рублёў. Частка помнікаў гісторыі будзе рэстаўравацца за грошы дзяржаўнага бюджэту, а гарадзішчы і селішчы адновяць за кошт мясцовага бюджэту, некаторыя помнікі — за кошт інвестпраграм.

Аляксандр Лакотка лічыць, што ажыццяўленне праграмы “Замкі Беларусі” непаўнаўспрымацца як нешта неверагоднае

ці немагчымае. Беларусь, як вядома, панесла вялікія страты культурных каштоўнасцяў. І ўжо толькі адным сваім лёсам краіна, упэўнены навукоўца, заслужыла права на тое, каб ацалелая гісторыка-культурная спадчына была захавана. “Аднаўленне святынь — гэта не толькі фактар культуры, але і фактар умацавання нацыянальнага гонару краіны”, — падкрэсліў Аляксандр Лакотка.

Лідскі замак — адметны помнік абарончага дойлідства XIV—XV стагоддзяў

ГОД ЯКУБА КОЛАСА

Песня беларускай душы

У Гданьскім універсітэце адкрыта выстава “Па мясцінах Якуба Коласа”

Сёлета — Год Якуба Коласа, 130-я ўгодкі Песняра. Немалая цікавасць да жыцця, творчасці беларускага класіка ёсць у суседняй Польшчы. У прыватнасці, Дзяржаўны літаратурна-мемарыяльны музей Якуба Коласа толькі за апошні час заключыў пагадненні аб супрацоўніцтве з Музеям Хэлмінскай зямлі і філіялам Музея літаратуры імя Адама Міцкевіча — Музеям Уладыслава Бранеўскага. І вось зроблены яшчэ адзін крок: адкрыта выстава “Па мясцінах Якуба Коласа” ў Гданьску.

Варта нагадаць, што Якуб Колас — гэта найбольш вядомы літаратурны псеўданім Канстанціна Міхайлавіча Міцкевіча, які нарадзіўся на Стаўбцоўшчыне ў 1882 годзе. Біяграфія, яго ўклад у беларускую культуру добра вядомыя. Письменніку быў Богам дадзены самабытны талент, ён стаў адным з пачынальнікаў беларускай мастацкай прозы, яго творы шэдэўры перакладзены на розныя мовы свету. Да таго ж Якуба Коласа ведаюць і як моцнага духам патрыёта, які беззаветна служыў Бацькаўшчыне, стаў сімвалам велічы, духоўнага здароўя нацыі, яе жыццёвай моцы. Ён увайшоў у гісторыю і як адзін са стваральнікаў беларускай літаратуры

турнай мовы, зрабіў значны ўнёсак у яе развіццё і ўзбагачэнне.

Якуб Колас заўжды праяўляў вялікую цікавасць да польскай культуры. Бацька пісьменніка Міхал Казіміравіч валодаў мовай заходніх суседзяў. З маленства хлопчык знаёміўся з творамі розных пісьменнікаў, але асаблівай пашанай карысталася імя Адама Міцкевіча. Яно і зразумела: адно

Хата ў Акінчыцах, дзе нарадзіўся Пясняр

ж прозвішча ў мала каму вядомага палясоўчыка Міхала і сусветна вядомага паэта. На сцяне бацькоўскай хаты будучы песняр бачыў невялікі графічны партрэт Адама Міцкевіча як сведчанне павагі да яго. Пазней Якуб Колас пісаў: “Адам Міцкевіч адзін з геніяльных славянскіх паэтаў. Па ахопу ўсеабдымнага таленту, па яго шырыні Адам Міцкевіч па справядлівасці займае адно з першых месц сярод паэтаў-геніяў”.

Родныя Якуба Коласа, як і сам

паэт, высока цанілі і любілі творчасць Марыі Канапніцкай, Генрыка Сенкевіча, у прыватнасці, яго навэлу “Янка-Музыкант”, моцнае ўражанне стваралі творы Уладзіслава Сыракомлі. Колас з глыбокай павагай ставіўся да польскай культуры, адзначаючы кроўныя духоўныя сувязі народаў-братоў, суседзяў, якім нішто не перашкаджае плённа развівацца і ўзба-

Якуб Колас. 1953 год

гачацца. Творчыя кантакты былі ў Якуба Коласа з Уладзіславам Бранеўскім, вядомым прадстаўніком польскай літаратуры.

Дзякуючы Станіславу Фурманіку і Зофіі Русінскай яшчэ ў 50-х гадах польскі чытач мог пазнаёміцца з аповесцямі Якуба Коласа “У палескай глушы” і

“Дрыгва”, з паэтычнымі творами ў зборніку “А так спявае дудка міла” (A tak śpiewa dudka miła) у перакладзе Тадэвуша і Дароты Хрусьцялеўскіх, Бажэны Клэг-Гагалеўскай.

Магутны прыродны талент, велізарная працавітасць і нястомная прага самаўдасканалення зрабілі Якуба Коласа волатам мастацкага слова, вывелі ў першыя шэрагі выдатных дзеячаў славянскай культуры. Ён свядома абраў для сябе ролю Песняра і ўсё жыццё нёс людзям “агонь душы і сэрца жар” — шчодры дар таленту.

А каб зразумець крыніцу натхнення паэта, варта пабываць на яго радзіме, на Стаўбцоўшчыне. Стваральнікі выставы “Па мясцінах Якуба Коласа” якраз і прапануюць пры дапамозе фотаработ з выявамі родных мясцін пісьменніка далучыцца да мастацкага свету Песняра. Думаем, польскім сябрам цікава будзе нібыта зазірнуць у глыбіні беларускай душы, адчуць і ўспрыняць лірычную цеплыню творчасці аднаго з вялікіх сыноў зямлі беларускай. Экспазіцыя будзе працаваць да жніўня.

Анатоль Трафімчык, супрацоўнік Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа

Матулін наказ

Продкі знакамiтай галiвудскай актрысы Скарлет Ёхансан родам з Мiнска

Згадаць пра беларускія карані амерыканскай актрысы давалося зусім нядаўна, на маскоўскай прэзентацыі новага фільма “Мсціўцы”. У карціне Скарлет Ёхансан сыграла рускую дзяўчыну, агента Наташу Раманоф па мянушцы Чорная Удава. Дарэчы, у шырокі пракат фільм пра супергерояў трапіць 3 мая.

На прэс-канферэнцыі Скарлет Ёхансан прызналася, што даволі добра ведае рускую мову на слых і можа выгаворваць некаторыя словы, аднак гэтага недастаткова для таго, каб на ёй добра размаўляць. Калі яе папрасілі сказаць што-небудзь па-руску, яна не задумваючыся вымавіла слова “боршч”. “Сям’я маці раней пражывала ў Мінску, аднак потым эмігравала ў Амерыку, дзе я і вырасла, — сказала актрыса. — Матуля вельмі хоча, каб я пабывала ў Беларусі і больш даведлася пра свае карані. Спадзяюся, што ў хуткім часе мне ўдасца гэта зрабіць”.

Часцінка сэрца ў парцаляне

У мінскім Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва творца-лялечнік Аляксей Мартынаў прадэманстраваў магчымасць таго, як цацкі можна пераўтварыць у сапраўдныя мастацкія творы

Кацярына Мядзведская

Аляксей Мартынаў лялькам і дзяцінстве не цікавіўся: захапляўся машынкамі і канструктарамі. Потым, калі стаў дызайнерам, працаваў на фарфаравым заводзе. Але з масавай вытворчасці сервізаў праз нейкі час перайшоў на эксклюзіўны выроб лялек з парцаліны – так здаўна па-беларуску называецца фарфор.

І вось на чарговай выставе Аляксея Мартынава “Лялька-мадэль-вобраз”, што праходзіць у Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва, мы бачым ягоныя творы. Перад намі — жартуны і трубачыст, блазан і вартаўнік, афрыканка і джазавая дзіва... Амаль як жывыя, толькі што не размаўляюць і не рухаюцца. На парцалянах тварах — пачуцці радасці, трывогі, чакання. Эмоцыі настолькі знаёмыя, што лялечныя вобразы не могуць, бадай, нікога пакінуць абыякавымі.

Уражваюць і касцюмы

парцалянавых чалавечкаў: усе пашыты з якаснага тэкстылю, шыфона ці арганзы, упрыгожаны бісерам. І ўсё да драбніц зроблена ўручную. Прычым творца ніколі не выкарыстоўвае клей, толькі ніткі. “На выроб адной цацкі патрэбна ад некалькіх месяцаў да года, — удакладняе А. Мартынаў. — Зрабіць мастацкі твор з парцаліны і тэхнічна складана: раствор трэба заліваць у падрыхтаваную гіпсавую форму, потым будучую ляльку высушваюць, абпальваюць, размаляваюць акварэльнымі фарбамі”.

А маленькія персанажы, прызнаўся іх творца, нараджаюцца не з нейкай глабальнай задумкі, а якраз з тактыльных адчуванняў майстра, з некалькіх шматкоў тканіны ці скуры, бісеру, гузіка. І тут, гаворыць Аляксей, важна ўсё: адценне і фактура матэрыяла, глянец унутры пацеркі... Менавіта “рукатворнае рашэнне” даз-

валяе лялечніку, нібы чарадзею, удыхнуць жыццё ў кожны твор, зрабіць яго адметным, унікальным, непаўторным.

“Кожная лялька для мяне становіцца роднай, — прызнаецца А. Мартынаў, — у кожнай ёсць часцінка маёй душы”. Не выпадкова мастак, калі расказвае пра творы, не выключае і... самастойнага існавання кожнага з іх. Ён упэўнены, што ягоныя лялькі маюць не толькі характар, але і манеры, і асабістае прызначэнне. Напрыклад, многія з яго вырабаў становяцца хатнімі аб’рэгамі, іншыя — талісманами. І ўсе без выключэння яны — арыгінальныя падарункі для дзяцей і каханых.

Часта ж пасля выстаў аўтарскія лялькі Аляксея Мартынава “перасяляюцца” ў прыватныя калекцыі, у тым ліку і за мяжу. А вось адзін з яго парцалянавых чалавечкаў некалькі год таму з’явіўся і ў калекцыі англійскай каралевы Елізаветы II.

Лялечныя вобразы Аляксея Мартынава нікога не пакідаюць абыякавым

РАДАВОД

Вяртаючы прадзедаў імёны

(Заканчэнне.)

Пачатак на стар. 1)

Дарэчы, на прэзентацыі кнігі вядомы паэт Мікола Мятліцкі зачытаў прысвечаны рупліваму даследчыку мінуўшчыны верш з такімі радкамі: “Адтуль, дзе досвітак славянаў/ Дзе гул эпох — як гул гримот/ Вядзе Статкевіч-Чабаганаў/ Маёй Айчыны радавод”. Паказальны тут апошні радок. І сапраўды, даследуючы свой радавод, Анатоль Васільевіч запаўняе цікавымі звесткамі раней пустыя ці “прапушчаныя” старонкі з летапісу гісторыі Бацькаўшчыны.

На прэзентацыі ён згадваў знакамідных сваіх родзічаў з княжацкіх радоў: “Многія ведаюць пра пераможную бітву з крымскімі татарамі пад Клецкам, якая адбылася 6 жніўня 1506 года, дзе беларускім войскам камандаваў князь Міхаіл Глінскі. Але потым у яго здарыліся спрэчкі з мясцовымі ўладарамі, і ён пераехаў жыць у Маскву, дзе і аддаў пляменніцу Алену Глінскую замуж за цара Васіля Трэцяга. У іх нарадзіўся сын Іван, пазней добра вядомы ў гісторыі як цар Іван Грозны. Як бачым, і ў жылах цароў расійскіх цякла кроў беларуская, а сама

Алена Глінская была з роду маіх продкаў”.

Пакуль пабачыла свет першая, вельмі якасна выдадзеная кніга Анатоля Статкевіча-Чабаганава пра яго родзічаў з родаў Статкевічаў, Сацкевічаў-Статкевічаў герба “Касцеша”, а таксама

Анатоль Статкевіч-Чабаганаў з унукамі Серафімам і Маркам

пра Карафа-Корбутаў герба “Корчак”. Прычым у Выдавецтве Беларускага Экзархата кніга выйшла па-руску, а ў выдавецтве “Роднае слова” — па-беларуску. У рабоце яшчэ 4 тамы летапісу беларускай шляхты. У прыватнасці,

хутка будуць апублікаваны даследаванні родаў Некрашэвічаў, Татураў, Ліпскіх, Рудзінскіх, Забэлаў, Сыцько, Тычынаў, Сеўрукаў і іншых. “Калі мы бачым канкрэтных людзей, іх справы — мы пачынаем ўспрымаем і ўсю нашу гісторыю, — гаворыць

патрыятызм. Бо такое высокае пачуццё і ёсць ні што іншае, як любоў да дома, рода, Радзімы”.

Днямі Анатоль Васільевіч атрымаў сігнальны экзэмпляр чарговай кнігі — добры падарунак да Радаўніцы яму і ўсім, хто мае дачыненне да знакамітага роду Некрашэвічаў. Акадэмік Сцяпан Некрашэвіч, дарэчы, у 20-я гады ўзначальваў знакаміты Інстытут беларускай культуры, з якога і пачыналася Нацыянальная акадэмія навук Беларусі. Увогуле ж аўтар даследаваў гісторыю сарака (!) родаў, і ўжо сёлета пабачыць свет і трэцяя кніга. З часам, прызнаўся Анатоль Статкевіч-Чабаганаў, у яго ёсць намер арганізаваць і фонд, які будзе дапамагаць выдаваць кнігі тым аўтарам, якія даследуюць айчынную гісторыю, беларускае мінулае, свае родавыя карані.

Як лічыць выканаўчы дырэктар Выдавецтва Беларускага Экзархата Уладзімір Грозаў, праект па даследаванні і публікацыі летапісу беларускай шляхты мае вялікае агульнанацыянальнае значэнне. “Няма ж больш дакладнай энцыклапедыі, якая дае факты, звесткі пра пяць стагоддзяў ствараль-

най працы, служэння людзей, якія мелі ўладу, сродкі і з’яўляліся элітай нацыі, — аргументуе меркаванне Уладзімір Усеваладавіч.

— Яны мелі дзейсны ўплыў на палітыку, эканоміку, жыццё ўсяго народа. У нас такой фундаментальнай працы раней не было, і, наколькі мне вядома, у іншых еўрапейскіх краінах і цяпер няма. І калі мы пачалі ў інтэрнэце на розных мовах анансаваць праект, то ім вельмі зацікавіліся, напрыклад, і гісторыкі Вялікабрытаніі. Цікаўнасць да яго ў інтэрнэце вялікая. Гэта, па сутнасці, першы такі досвед у Еўропе”.

Застаецца дадаць, што сістэмны падыход да справы ў аўтара, пэўна, сфарміраваўся таму, што раней ураджэнец вёскі Засмужжа з Любаншчыны быў інжынерам-электроншыткам, канструктарам ракет. Таму яму пад сілу аналізаваць, супастаўляць велізарны масівы гістарычнай інфармацыі. А падаваць яе — гэта ўжо і пісьменніцкі талент. Дарэчы, прадпрымальнік Анатоль Статкевіч-Чабаганаў па рэкамендацыі вядомага пісьменніка Уладзіміра Ліпскага нядаўна прыняты ў Саюз пісьменнікаў Беларусі.

Падых даўніны

У Веткаўскім музеі народнай творчасці экскурсіі для турыстаў цяпер праводзяць аўдыягіды

Адкрыццё праграмы, скіраванай на захаванне культурнай і духоўнай спадчыны, “Жывы голас традыцый” прайшло днямі ў Веткаўскім музеі народнай творчасці імя Фёдара Шклярова. Гэтая праграма была рэалізавана пры садзеянні ПРААН па праекце міжнароднай тэхнічнай дапамогі “Развіццё міжнароднай даследчай і інфармацыйнай сеткі па Чарнобылі (ICRIN)”.

Цяпер поўнае апісанне экспазіцыі Веткаўскага музея існуе і на электронных носбітах. На іх жа ёсць і звесткі пра гісторыю хрысціян-старавераў у Беларусі, а таксама аўтэнтчныя песні рэгіёна. І сёння наведвальнікі музея, у тым ліку і замежнікі, могуць абысціся без паслуг экскурсавода. З дапамогай спецапаратуры яны на некалькіх мовах атрымліваюць аўдыяінфармацыю па кожным з прадстаўленых у музеі экспанатаў.

Перад гасцямі музея выступілі фальклорныя ансамблі Веткаўскага раёна.